Bench

Bench on Etiopiassa puhuttava pohjoisomoottinen kieli, jota puhuu äidinkielenään noin 174 000 Bench Majin alueella asuvaa henkilöä (1998). Toisin kuin alueen muissa kielissä benchissä on foneemisia tooneja peräti kuusi.

Bench Benchin kieli	
Oma nimi	Béntʂnón
Tiedot	
Alue	Etiopia
Virallinen kieli	ei virallista asemaa
Puhujia	173 586 (äidinkielisten määrä vuonna 1998)
Sija	ei 100 suurinmman joukossa
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	afroaasialaiset kielet
Kieliryhmä	omoottiset kielet pohjoisomoottiset kielet gonga-gimojan -kielet gimojankielet
Kielikoodit	
ISO 639-1	-
ISO 639-2	afa
ISO 639-3	bcq (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=bcq)
	Ohje

Sisällysluettelo

Äänneoppi

Benchin kielessä on neljä vokaalia: /i e a o u/

Vokaalien lisäksi on myös kuusi toonia. Niistä viisi on tasaisia ja yksi nouseva (joskus pidetään korkeana nousevana). Käyttäen o-kirjainta esimerkkinä, toonit kirjoitetaan näin: /ő ó ō ò ȍ ǒ/

Konsonantit

	Bilabiaali			Koronaali			Palato-alveolaari		Retrofleksi		Velaari			Glottaali
Klusiilit	p	b	pʼ	t	d	tʼ					k	g	kʼ	ʔ
Affrikaatat				ʦ		ʦʼ	ʧ	ʧʼ	tʂ	tʂʼ				
Frikatiivit				s	z		ʃ	ʒ	ʂ	ʐ				h
Puolivokaalit							j							
Nasaalit	m			n										
Likvidat				l, r										

Murteet

Benchin kielen katsotaan jakautuvan kolmeen keskenään ymmärrettävään murteeseen, jotka ovat:

- bench
- she
- mer

Muoto-oppi

Pronominit

Suomi	obliikvi	subjekti	lokatiivi	vokatiivi
minä	tá	tān	tȁt’n̄	
sinä	ní	nēn	nȉt’n̄	wȍ (miehestä), hȁ (naisesta)
sinä (arvonimi)	jìnt	jìnt	jìnt	
hän (miehestä)	jȉ	jīs	_	
hän (miehestä; arvonimi)	ȉts	ȉts	ȉts	
hän (naisesta)	wű	wūs	_	
hän (naisesta; arvonimi)	ɡēn	ɡēn	ɡēn	
itse (3.p.)	bá	bān	bȁt’n̄	
me (eksklusiivinen)	nú	nūn	nȕt’n̄	
me (inklusiivinen—me kaikki)	nȉ	nīn	nȉt’n̄	
te	jìntȁjk’n̄	jìntȁjk’n̄	jìntȁjk’n̄	
he	ȉtsȁjk’n̄	ȉtsȁjk’n̄	ȉtsȁjk’n̄	

Demonstratiivit

Demonstratiiveihin luetaan *háng* "täällä", *ēk* "tuolla", *jìnk* "siellä", *nēɡ* "tuolla alhaalla", *nèk* "tuolla ylhäällä". Itsenäisinä sanoina tai yhdessä determinanttiliitteiden *ùʂ* tai *àʂ* kanssa nämä sanat toimivat demonstratiivipronomineina eli "tämä ihminen", "tuo ihminen" jne. Kun näihin lisätään nominilausekkeen osoitin -*à*, niistä tulevat demonstratiiviadjektiivit:

> *hàng nás dȁdn̄ àtāgùʂn̄* "kun hän tuli miehen lähelle..." ("täällä mies lähelle saavuttaa-Stat.-Det.-kun")
> *njāʔà nēɡà hàndī* "nämä pojat tuolla alhaalla" ("poika-NPMk. alhaalla-tuolla-NPMk. Det.-S.")

Lukusanat

1	*māt’*
2	*nám*
3	*káz*
4	*ód*
5	*ùtʂ*
6	*sàpm̄*
7	*nàpm̄*
8	*nyàrtn̄*
9	*ìrstn̄*

10	*tə̃́m*
100	*bǎl*
1000	*wňm*

Lähteet

- Mary J. Breeze: "A Sketch of the Phonology and Grammar of Gimira (Benchnon)" Teoksessa *Omotic Language Studies*. Toim. Richard J. Hayward. London: SOAS, 1990.

Aiheesta muualla

- Kuuntele benchin kieltä globalrecordings.netissä (http://globalrecordings.net/audio/c80810/mp3/C80810-A.mp3) (mp3)

Afroaasialaiset kielet

aasáx | aari | afar | ajawa | akkadi | amhara | arabia | aramea | bambassi | bedža | ebla | egypti | foinikia | hassaniyya | hausa | heprea | higi-bura | kabyyli | kambata | keskiatlaksentamazight | kopti | malta | oromo | saho | sidamo | somali | syyria | tamashek | tašelhit | tigre | tigrinja | ugariti | wolaitta